BUITEN

24e JAARGANG No. 38 ZATERDAG 20 SEPTEMBER 1930

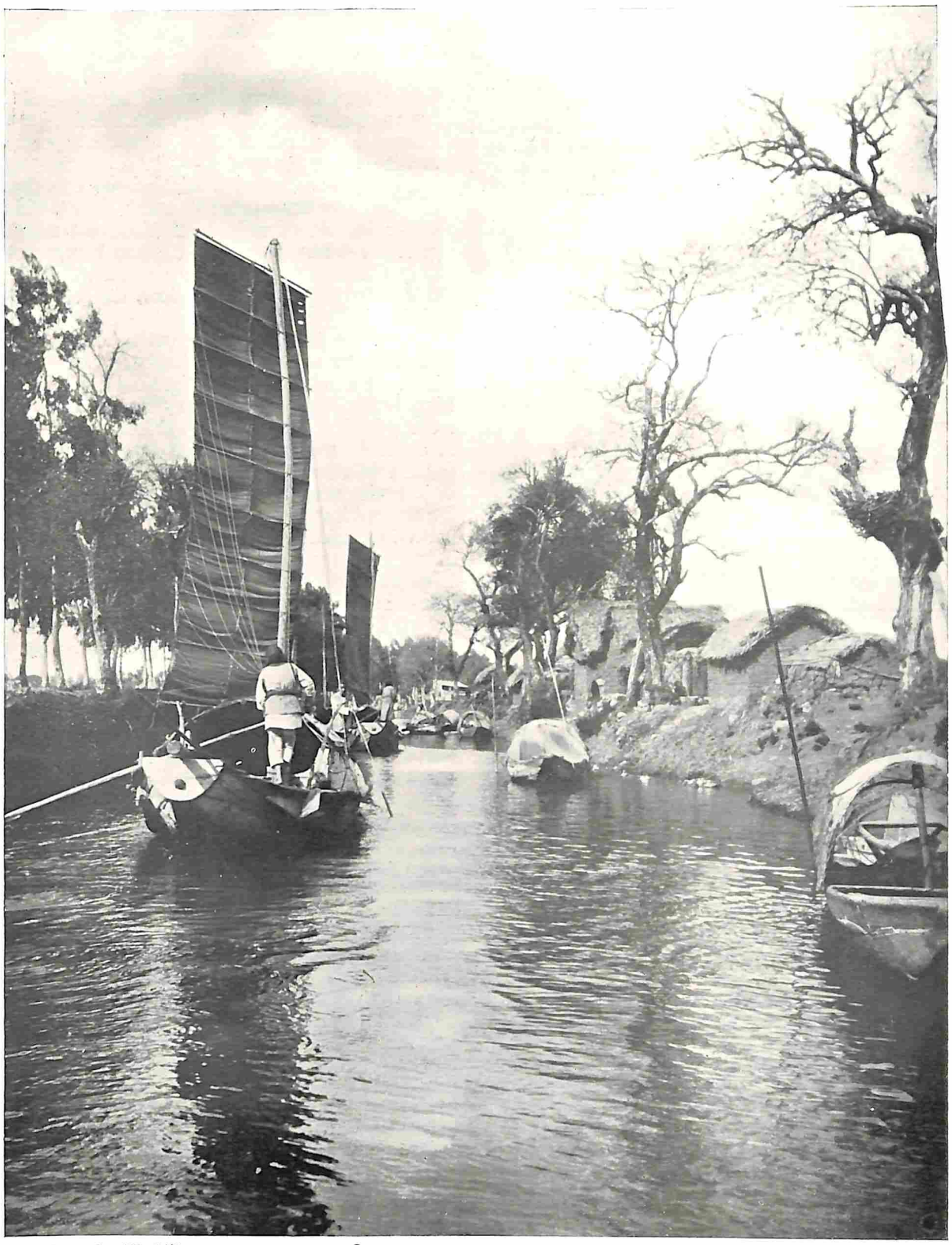

Foto Deutscher Werkfilm

BOOTEN OP DE RIVIER BIJ YUNNANFU

BUITEN
Geïllustreerd Weekblad
aan het Buitenleven gewijd

Redactrice: RO VAN OVEN

INHOUD:

HET ZEGEL VAN CONFUCIUS, DOOR MAX SURIENT (13) BLZ. 446
BEELDEN UIT SIAM (GEÏLL.), DOOR MATTY VIGELIUS BLZ. 445, 448—450
RÖNNEBAEKSHOLM (GEÏLL.), DOOR HELENE MULLER MASSIS . . . . . BLZ. 450—452
BERGEN EN OMGEVING (GEÏLL.), DOOR F. VAN W. BLZ. 452—455
FRIEDRICH WILHELM KARSTEN UND SEINE ENKEL, DOOR MARIE LUISE BECKER . . . . . BLZ. 454
UIT LOGEEREN, DOOR TANTE VAN TOENDERTIJD . BLZ. 455
EEN HARDE LEERSCHOOL, DOOR F. ST. MARS (6) . BLZ. 456
GEZICHT OP NIEUWMARKT EN WAAG TE AMSTERDAM (ILL.) . . . . . BLZ. 456

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS

Men gelieve alles wat de Redactie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Redactrice **Mw. Ro van Oven, Emmastr. 15, Amsterdam,** *stukken voor de Administratie aan de Uitgevers* **N.V. Scheltema & Holkema's Boekhandel en Uitgevers-Mij., Rokin 74—76, Amsterdam,** *Met de toevoeging: „Voor de Administratie van het Weekblad Buiten". Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht, ook achter op de foto's.*

De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvrage of een bestelling aan een adverteerder doet.

Nieuw verschenen nummers 25 cts., oudere 50 cts.

N.V. SCHELTEMA & HOLKEMA'S BOEKHANDEL EN UITGEVERS-M^IJ AMSTERDAM

Het zegel van Confucius

13) DOOR MAX SURIENT

U — wij allemaal — zitten in de penarie, Mr. Winton", antwoordde Dick. „Nadat ik u in Chee Nung had verlaten, liep alles van een leien dakje en precies zooals Wong Tom het had geregeld — tot vanmorgen. Ik reisde veel sneller dan u en bereikte Shen Fun zes dagen geleden; ik vond de stad even rustig en ordelijk als ik ze gekend had gedurende al de jaren, dat ik er had gewoond. Ik was nooit binnen de Heilige Veste toegelaten en zelfs nu heb ik er niet meer van gezien dan den ommuurden tuin, die mijn moeders huis omringt, maar tot gisterenavond heerschte er volkomen rust; toen begonnen de bonzen plotseling te brommen als zwermende bijen. Wong Tom, vanmorgen bij het krieken van den dag, kwam Cen Yung, de bonze, dien ge me steeds geraden hebt te wantrouwen, ten huize mijner moeder en vroeg mij te spreken. Hij droeg mij op u te zoeken en u te waarschuwen, dat Tsi-Ann uw gezag trotseerde en dat zij het hoofd harer eunuchen, Lat-Kee, hierheen had gezonden met bevel uw hoofd naar Peking te brengen. Hij wordt geëscorteerd door eenige compagnieën van de Keizerlijke Garde en deze hebben alle poorten van de Heilige Veste bezet".

„En deze plek hier — is die te vertrouwen?" vroeg Winton. „Zijn we hier veilig tot wij een plan kunnen beramen om je moeder te bevrijden en uit de stad te vluchten?"

De jongen keek de binnenplaats rond en haalde de schouders op.

„Daar weet ik net zoo veel van als u", antwoordde hij. „Het eerst, dat ik ze gezien heb, was een uur geleden, maar te oordeelen naar het biljet op de deur zou ik zeggen, dat ze behoort aan de tong [1]) der zijdeverkoopers. Toen het gepeupel u belette het Pad der Millioen Zaligheden te volgen, begreep ik dat gij hierheen zoudt komen en ik wist, dat Wong Tom indien gij de gerechtplaats levend kon verlaten, zou trachten door deze laan de Heilige Veste te bereiken; en dus heb ik u hier afgewacht".

„Wat er gebeurd is voor ik toevallig dezen schuilhoek ontdekte, kan ik slechts vermoeden. Ik denk, dat roovers gebruik hebben gemaakt van de algemeene opwinding met het doel om diefstal te plegen toen Sing Fen" — hij wees op een lijk dat op den grond lag. — „hier kwam om goederen voor zijn magazijn uit te zoeken. Ik bemerkte, dat de deur open stond en ging naar binnen, want ik wist, dat gij slechts aan de handen van het gepeupel zoudt ontsnappen om in die der soldaten te vallen, tenzij het u gelukte een schuilplaats te vinden. De roovers hadden Sing Fen reeds vermoord toen ik binnentrad en zij wilden hun werk voltooien door zijn pakhuisknechten denzelfden weg op te zenden. Zij zijn nog binnen; maar zij waren zoo dom niemand op wacht te laten staan en ik sloeg de deur dicht en grendelde die voor ze mijn aanwezigheid ontdekten".

„Maar wij moeten vóór middernacht hier uit komen", riep Wong Tom opgewonden uit. „Mijn eenige kans is nog vóór het aanbreken van den dag binnen de Heilige Veste te komen. Binnen een uur kan ik de bewoners aan mijn zijde hebben in plaats van tegen mij —"

„Wong Tom, wind je niet zoo op en vergeet niet, dat je niet meer de baas van het zaakje bent", viel Sternberg hem ongeduldig in de rede. „Ik geloof, dat wij nu al voldoende gezien hebben hoever jouw macht over het gepeupel gaat. Oom Charley, u weet meer van die geschiedenis dan u ooit hebt laten blijken en ik geloof, dat het beste zal zijn, dat gij de leiding op u neemt".

„In ieder geval zal ik moeten zorgen, dat wij te weten komen waar wij recht op hebben", zei Winton en wendde zich met een vastberaden gezicht naar den Chinees. „Zie hier, Wong Tom, wij hebben gedaan wat wij beloofd hebben, maar gij zijt niet in staat gebleken uw toezegging gestand te doen. Ik wil toegeven, dat het je schuld niet was, maar dat maakt de zaak voor ons niet minder noodlottig. Nu zal ik je eenige vragen stellen en ik verwacht daarop een duidelijk en eerlijk antwoord. Wij hebben tot nu toe slechts zooveel van de geschiedenis vernomen als gij goed vondt ons te verhalen. Wees nu zoo goed de hiaten in te vullen en ons te vertellen wat ge hebt weggelaten; precies wat Macpherson vijftien jaar geleden heeft gedaan en precies wat je van hem verwacht, als wij binnen de Heilige Veste zijn."

Wong Tom keek hem uitdagend aan. „En als ik weiger?" vroeg hij.

„Dan hebben wij de keus tusschen Jenkinson op je los te laten, of je op te sluiten met die keurbende van je medeburgers, die Dick in de val heeft opgesloten", zei Winton grimmig. „Zie eens hier, Wong Tom — ik maak je geen verwijt van wat er gebeurd is en ik ben ervan overtuigd, dat je er een aannemelijke verklaring voor kunt geven. Ik raad je dus aan, dat te doen".

„Dat kan ik inderdaad — aan een verstandig man, die China zoo goed kent als gij", antwoordde Wong Tom na kort beraad en nadat hij snel de gezichten der omringenden had bestudeerd. „Mr. Winton, u weet, dat dit groote land, dat slechts schijnbaar een eenheid vormt, als Rijk slechts bijeengehouden wordt door een gezamenlijken godsdienst — dat feitelijk godsdienst en regeering synoniem zijn. Tsi-Ann regeert in naam als Regentesse voor den Keizer zoolang de priesters haar bevelen met hun gezag steunen buiten de rose muren van de Verboden Stad. De man, die de priesterkaste regeert, regeert over China, want zonder hem zou Tsi-Ann's gezag slechts zoo ver reiken als haar miserabel legertje het met geweld kon doen eerbiedigen en op een woord der bonzen zou dat leger wegsmelten als sneeuw voor de zon.

„De opperpriester van geheel China is gedurende vele eeuwen de Bewaker van het Zegel van Confucius geweest. Dit stuk jade [1]) waarop drie ineengestrengelde cirkels zijn gegraveerd, heeft minder intrinsieke waarde dan de gouden zegelring, die ge aan uw vinger draagt; maar het wordt door iederen Chinees van den hoogste tot den laagste vereerd als het heiligste reliek van den grooten Leeraar. Eeuwen lang hebben de Chineesche heerschers de macht erkend van den Bewaker, die het geestelijk Hoofd van het Rijk is en meer dan eenmaal in onze geschiedenis heeft hij die macht gebruikt om de tijdelijke heerschers en zelfs dynastieën te verwisselen. Gedurende vijftien jaar heeft de aanmatiging van Tsi-Ann China met verderf bedreigd. De oorzaak is een kwestie van

1) Chineesche vereeniging.

1) een soort jaspis; een harde steensoort, licht tot donkergroen van kleur.

paleis-politiek, van intriges en kuiperijen binnen de Verboden Stad, die u niet interesseeren; maar zelfs de vreemdelingen, die in het land woonden waren op de hoogte van de onrust en wanorde, die in het Rijk heerschten".

„Ja, ik herinner mij, dat er toen veel ontevredenheid heerschte en dat in al de Zuidelijke provincies oproer dreigde", stemde Winton toe.

„En gij kondt slechts de teekenen zien, die aan de oppervlakte zichtbaar waren; in het verborgen broeide het nog veel erger; tot er zoo een kritieke toestand ontstond, dat ik, de Bewaker van het Zegel besloot het uit zijn schrijn te nemen en er mee naar Peking te reizen om daar van de Keizerin-Weduwe te eischen, dat zij afstand zou doen van den Draken-Troon", vervolgde Wong Tom vol bitterheid. „En toen was ik zwak genoeg het oor te leenen aan Tsi-Ann's beloften en betuigingen en te aarzelen en uit te stellen, alleen om te ervaren wat ik reeds vermoed had toen ik er heen ging — dat die vrouw een duivelin is en dat zij, die haar dienen, duivels zijn. Haar betuigingen van dankbaarheid kenden geen grenzen en toen wij van elkaar gingen overlaadde zij mij met eerbewijzen en schatten; maar nauwelijks was onze stoet drie uren van Peking verwijderd, of hij werd overvallen en bijna geheel vernietigd door haar huurlingen. Ik alleen ontsnapte, want zelfs deze slachters eerbiedigden het heilige reliquie, dat zij van plan waren voor haar te stelen opdat zij — eenmaal in het bezit ervan — het gezag der priesters kon trotseeren.

Ik begreep dat Tsi-Ann elk middel zou te baat nemen om mijn terugkeer naar Shen Fun te voorkomen, want zij wist ongetwijfeld, dat ik — eenmaal in Shen Fun teruggekeerd — de proclamaties voorzien van het Zegel van Confucius zou uitvaardigen, die haar tot de vergetelheid zouden doemen, die zij zoo rijkelijk had verdiend. Ik wist, dat mijn eenige kans in een geheime vlucht lag, doch Tsi-Ann was schrander genoeg om de route te raden, die ik zou volgen, feitelijk de eenige, die mij open stond.

Mr. Winton, gij hebt het Hongkong van voor vijftien jaar gekend en gij zult u de positie herinneren, die Jenkinson daar innam. Hij was een half-bloed, veracht door beide rassen, die aan zijn geboorte hadden medegewerkt, een paria onder de blanken en slechts geduld bij de laagste categorieën onder de Chineezen, omdat hij een willig werktuig in hun handen was bij iedere slechtheid die ze wilden volvoeren.

Maar juist in zoo'n schepsel vond Tsi-Ann het wapen, dat ze noodig had om haar duivelswerk te verrichten — een bastaard, bij wien ten volle de eerbied ontbrak, die er zelfs den laagststaanden Chinees van had weerhouden een heiligschennis te plegen, die den vloek der goden zou neerroepen op het hoofd zijner voorvaderen. Een verworpene, die door de vreemdelingen zoozeer veracht werd, dat hij noch aandacht, noch geloof zou vinden, indien hij trachtte zichzelf in meerdere mate te bevoordeelen door zijn opdrachtgeefster te verraden. Voor hem was goud alles; voor de vrouw, die over alle schatten van China beschikte, beteekende het niets. Hij ontving dus groote bedragen om de horde rivier-piraten om te koopen, die hij noodig had om de stoomboot waarop ik reisde te overweldigen, want Tsi-Ann had order gegeven, dat geen onschuldige getuige van den diefstal en van mijn vermoording in het leven mocht blijven om die na te vertellen.

En thans, mijne heeren, komt het gedeelte van mijn verhaal, dat mij jaren lang raadselachtig is gebleven en waarvan ik eerst den waren grond vermoed sinds ik Jenkinson en Mr. Macpherson naast elkaar zag staan op het gerechtsplein. Ik wist, dat het den geminachten, laagstaanden half-bloed niet mogelijk zou zijn de menschen te krijgen, die voor zijn doel geschikt waren en bereid zich aan zijn leiding te onderwerpen, al zocht hij ze onder het geboefte en de roovers van de Yangtze Kiang. Zij zouden zijn macht slechts erkennen zoolang hun dat goed dunkte; er is een m a n noodig om over hen te heerschen — een man, dien zij vreezen al hebben ze geen eerbied voor hem. Zoo een man vond Jenkinson in Richard Macpherson, toentertijd een jongmensch met een beperkt inkomen en een avontuurlijken geest, die in Hongkong rondboemelde; alleen weet ik niet hoe de halfbloed er in slaagde met hem in aanraking te komen en zoo een noodlottige macht over hem te verkrijgen.

Begrijpt me niet verkeerd, mijne heeren; ik ben ervan overtuigd, dat Mr. Macpherson moreel even onschuldig is aan wat hij deed terwijl hij onder dien boozen invloed stond, als een uwer, Amerikanen. Hij was buiten zijn normaal ik — betooverd, in een ban, gehypnotiseerd — noemt het hoe gij wilt; maar zeer zeker was hij niet de Richard Macpherson, Markies van Lochineal, dien wij kennen. Doch, Mr. Winton, gij raadde het in Chee Nung en door de getuigenis mijner eigen oogen kan ik verklaren, dat het Richard Macpherson was, die de roovers aanvoerde, die de Avondale hebben geplunderd. U weet hoe dat is gegaan; de boeven, die Jenkinson had aangenomen, hadden als tusschendek-passagiers plaatsen genomen; doch Macpherson en zijn zoogenaamde knecht Jenkinson, waren eerste klasse passagiers. Gelukkig voor mij had ik mij in een nederige vermomming gestoken en was ik bij de tusschendek-passagiers gestopt. Jenkinson had een bonze, die voor zijn eigen zaken eerste klas reisde, voor den Bewaker van het Zegel aangezien en terwijl hij de kleederen van diens lijk doorzocht, ontsnapte ik in de verwarring, sprong overboord en zwom aan land met de heilige reliquie aan een ketting om mijn hals.

En zoo mislukte de tweede poging; doch, hoewel Jenkinson den grooten prijs waarop hij gehoopt had was ontgaan, hadden zijn volgelingen een rijken buit gemaakt en toen hij een paar dagen later weer een beroep op hen deed, haastten zij zich daaraan gehoor te geven. Niemand was geïrresteerd, want ik was de eenige van al de passagiers en van de geheele bemanning, die ontkwam en om redenen, die gij zult begrijpen, hield ik mij schuil. Het kostte mij vele dagen om Canton te bereiken en intusschen was Jenkinson naar Hongkong gegaan en had daar nieuwe instructies ontvangen. Toen volgde, onder Macpherson's dolle leiding, die woedende aanval op de Shen Fun karavaan waarmede ik reisde — een aanval die, niettegenstaande het verschil in aantal, geslaagd zou zijn, waren niet toevalligerwijs de troepen van den onderkoning op het beslissende moment ten tooneele verschenen.

Na dien tijd kon ik echter mijn reis ongestoord vervolgen en drie weken later trok ik Shen Fun binnen en voelde mij ten slotte gewaarborgd tegen molestatie. Want nooit zou Tsi-Ann het wagen den Heiligen talisman uit zijn schrijn te nemen — een heiligschennis, die onvermijdelijk ten gevolge zou hebben, dat iedere hand in China tegen haar gekeerd zou zijn. Doch heeren, waar zelfs de al-machtige Keizerin van China niet aan dorst denken, dat werd beraamd en uitgevoerd door dien ellendigen halfbloed en zijn dupe Richard Macpherson.

Vergezeld door een half dozijn van hun stoutmoedigste volgelingen, drongen zij Shen Fun binnen, vermomd als pelgrims naar de Heilige Veste. Zij kwamen een dag voor mij in de stad en namen daar poolshoogte. En toen, terwijl ik, in slaap gewiegd door een misleidend gevoel van veiligheid, van uitputting na al mijn vreeselijke ervaringen te rusten lag, drongen zij in het holst van den nacht de Heilige Veste binnen en stalen uit zijn schrijn het heiligste reliek van dit groote Rijk."

TIENDE HOOFDSTUK

Tot zoover had Macpherson zwijgend geluisterd naar het verhaal, dat zoo een zwaar oordeel over zijn vroeger leven inhield; maar met die laatste vreeselijke beschuldiging was zijn geduld uitgeput en hij deed dreigend een stap vooruit. Zoowel Winton als Sternberg hadden dit voorzien en zij plaatsten zich snel tusschenbeide.

„Het is nu de tijd niet voor protest of verklaring", zei Winton streng. „Het is een ellendige geschiedenis, maar wij moeten achter de waarheid komen. Als die man één enkele leugen vertelt, heb je mijn permissie om met hem te doen wat je wilt, maar het is beslist noodzakelijk, dat wij weten wat ons te wachten staat. Ga voort, Wong Tom".

Een oogenblik leek het alsof Macpherson zich wou verzetten tegen Winton's gezag, maar ook Dick trad op hem toe en legde een hand op zijn arm. Met een boos gezicht trad hij achteruit en Wong Tom vatte den afgebroken draad van zijn verhaal weer op.

„Er is waarschijnlijk niet veel dat gij niet al vermoed hebt", vervolgde hij. „Het was niet mogelijk het feit, dat vandalen de Heilige Veste waren binnen gedrongen, te verheimelijken, want het Zegel was niet het eenige dat gestolen was. Ik geloof niet, dat de twee leiders zich aan iets anders vergrepen hadden, maar hun volgelingen waren tuk op buit, en hadden de grootste schatkist opengebroken en zich den inhoud daarvan toegeëigend.

(*Wordt vervolgd*)

Foto Deutscher Werkfilm

HINDOETEMPEL IN POERI

BEELDEN UIT SIAM

WANNEER men Siam bezoekt, waant men in een paradijs te zijn gekomen. Want in dit vruchtbare, lachende land lijkt de zon uit de oogen der menschen te sprankelen, zoo vroolijk, zoo levensblij, zoo lustig en zoo gezond zien de Siameezen eruit. Den ganschen dag kan men ze hooren lachen of zingen. Ze babbelen geanimeerd en vaak weerklinkt muziek. Maar zijn ze al vroolijk en gelukkig, hooge eischen aan het leven stellen zij niet. ✕ En toch zijn ze prachtlievend als geen andere volksstam ter aarde. Nergens vindt ge zulke rijke, overladen tempels en pagoden, nergens tooit men de vorsten met zoo groote pracht, nergens dragen de dansers en danseresjes zulke fonkelende, uit juweelen bestaande kleederen, die stralen schijnen te schieten in het felle zonnelicht. ✕ Nog heden bezitten de prinsen der oudere generatie een dozijn of meer vrouwen. In dat gelukkige land is men niet bevreesd voor een rijken kinderzegen. Wat deert het, of er zestig dan wel honderd prinsjes of prinsesjes de vadervreugde van den prins vormen. De paleizen zijn ruim genoeg en rijst is er in overvloed. ✕ En ook de jonge koning Prajadhipok verschijnt op bepaalde feestelijkheden en bij processies nog steeds in den sprookjesachtigen tooi van de oude Siameesche koningen. Roodgekleede dragers torsen den vorst op een palankijn door de straten, . . . straten, die van automobiellawaai vervuld zijn. Dan weer, op een ander feest, glijdt hij in de oude staatsgondel de rivier af, geroeid door honderd roeiers, die maandenlang zich op deze taak hebben voorbereid. Het lijkt geen werkelijkheid meer, die sprookjesachtige pracht van de statige drakenboot, met de roode, goudbetreste uniformen der roeiers, waaruit zich in het midden de groote troonhemel verheft, waaronder de koning in oud-Siameesche kleedij gezeten is. Reeds in 1636 beschreef onze Jodocus Schouten dit wonderfraaie schouwspel in de volgende bewoordingen: „Het is sinds oude tijden gebruik, dat de koning van Siam zich ieder jaar in de maand October met groote pracht en groote pompe, zoowel te water als te land zich den volke vertoont als triumfator gekleed, waarbij prinsen, adel en waardigheidsbekleeders van het gansche land, allen eveneens op de kostbaarste wijze gekleed, den vorst begeleiden". Dienaren met reusachtige waaiers en hooge parasols staan om hem heen geschaard. ✕ En toch . . . . is Siam een modern bestuurde staat, met voorbeeldige Europeesche inrichtingen als hospitalen, musea, bibliotheken, hoogescholen, spoorwegen. Men heeft er zelfs een slangenfarm, waar serum bereidt wordt tegen de beten van deze gevaarlijke dieren, die in Siam veel voorkomen. ✕ Het land is van een ongekende vruchtbaarheid. De palmen spiegelen zich in de wateren van den Menam. Er groeien bananen, ananassen, mango's, doerians, sinaasappel en en „grape-fruit". In het zuiden groeit de koffie- en rubberboom, in het noorden verheffen zich, hoog als masten, de teakboomen uit de dichtheid van het oerwoud. In de bergen vindt men allerlei metalen, in de vlakten groeit de kostelijke rijst. Legt een toeristen-sampan ergens aan bij een tuin in het oude Bangkok, dat door honderden kanalen doorsneden is, dan klautert al ras een donkere gestalte, met de snelheid en zekerheid van een aap in een boom en haalt U kokosnooten, ten einde U met het heerlijke nat een frisschen dronk te bereiden. ✕ Maar niets overtreft de pracht en de grootschheid der tempels. Van hoeveel schoonheidszin, van hoeveel gevoel voor het monumentale getuigen deze indrukwekkende bouwwerken, die als een episch dichtwerk van steen hoog uitrijzen boven de stad. Het laat geen twijfel, dat de godsdienst een zeer groote rol speelt in het leven der Siameezen en dat geen offers hun te zwaar zijn om hun goden een tehuis te stichten, hunner waar-

dig. ✕ In het midden van Bangkok verheft zich een berg, welks top gekroond wordt door een reusachtige, oude, reeds grootendeels vervallen pagode. De tempel op dezen berg werd gebouwd volgens het voorbeeld der Chineesche bergtempels. Zich windende trappen en gangen voeren naar boven, voorbij een kleine Chedi (heiligdom), verbrokkelde beelden, halfvervallen grotten, waarin in lang vervlogen tijden een of andere heilige gewoond heeft. Tegenwoordig is de Gouden Berg, „Pu Khao Tong", met hooge boomen begroeid, die hun wortels door de spleten der muren heen drijven. Op den top ligt een oude, veel bezochte Chedi, met een relikwie van Boeddha, terwijl men van de galerij, die den berg omkranst, een wondermooi uitzicht heeft over een reusachtigen tuin, met weelderig groen tot aan den horizon. Deze tuin . . . . is Bangkok. De in de zon fonkelende daken, pagoden, chedis en prangs der ontelbare tempels verrijzen uit het groen, evenals de koepels der paleizen, de watertorens en de rijstmolens. ✕ Aan den voet van dezen kunstmatigen berg ziet men tempeldaken en iets, dat gelijkt op een dorp, waar vandaan een dunne rook tusschen de bladerkronen omhoog stijgt . . . . rook, met een eigenaardigen geur, dien men niet licht vergeet; dat is het tempelland van Vat Saket, de voornaamste verbrandplaats van dooden der hoofdstad. En des avonds glanst die geweldige tuin in het schijnsel van millioenen lichtjes; duidelijk onderscheidt men de Jawaraj-boulevards in de Chineezen-stad, met haar vele verdiepingen hooge hotels en de bliksemschichten der lichtreclames van bioscopen. ✕ Een broeiende hitte hangt over de stad. Die hitte is de minder aangename zijde van dit aardsche paradijs. Door de groote vochtigheid van de lucht is deze warmte nog te meer ondragelijk. Dag en nacht suizen de ventilatoren der hotels en kantoren. Geen wonder dan ook, dat bij deze groote hitte en vochtigheid de stad een dorado is voor muskieten. Zoo erg zelfs is deze muskietenplaag, dat ook de koelies onder een muskietennet slapen en des avonds, wanneer de tropische nacht zich zoo wondermooi over de droomende stad sluit, zitten de Europeesche dames in een soort zak gehuld, die tot over de knieën reikt, om zich zoo goed mogelijk te beveiligen tegen de bloeddorstige kleine roovers. ✕ Bangkok is een stad van tempels. Meer dan driehonderd verheffen hun torens en koepels ter eere van Boeddha in de blauwe tropenlucht en beslaan meer dan een vijfde gedeelte van heel het stadsgebied. In al deze tempels kan men de gladgeschoren, in het geel gekleede monniken zien. Geel is de heilige kleur van Gatama, wiens leer in deze tempels verkondigd wordt. Ook op het platteland kan men vaak heele scharen van deze monniken tegen komen, de groote witte parasol in de hand, die op weg zijn naar een tempel ter bedevaart. Die groote parasol is tevens muskietennet en groot genoeg om er onder te kunnen rusten en slapen. Op religieuse feesten zijn de tempelhoven overvol! Alles vlamt en flonkert, want wanden, gevels en poorten zijn met glinsterende versieringen getooid. Men komt geschenken en offeranden brengen; geel doek voor de monniken, voorts rijst, bananen en bloemen. De gaven worden voor de altaren neergelegd, waarop offerkaarsen branden. In sommige tempels wordt ook bladgoud verkocht, dat de vromen op de groote Boeddha-beelden hechten, zoodat deze geheel met goud bekleed worden en daar sommige van enormen omvang zijn en vaak meer dan negen meter hoog, is er nogal wat goud voor noodig! ✕ Maar het kostbaarste, het heiligste en dierbaarste Boeddhabeeld van Siam is het Phra Keo Morakot, dat zich bevindt in den tempel Phra Keo. En toch is het niet meer dan zestig centimeter hoog. Maar het is uit één stuk groen-blauw, doorschijnend jaspis gehouwen en het meest vereerde idool van het gansche koninkrijk. Eeuwenlang gold het beeld als de meest begeerenswaardige buit, wanneer de strijd gevoerd werd tusschen twee vorsten. ✕ Veel is er in de Siameesche beschaving dat ons aan Java herinnert. Dat doen vooral ook de dansen en dit is geen wonder, want in beide landen is de danskunst een uitvloeisel van de oeroude, door Indië bevruchte Khmercultuur en deze is tot hooge ontwikkeling gekomen.

(*Wordt vervolgd*) MATTY VIGELIUS

Foto Deutscher Werkfilm

BOEDDHISTISCHE PELGRIM MET GEBEDSMOLEN

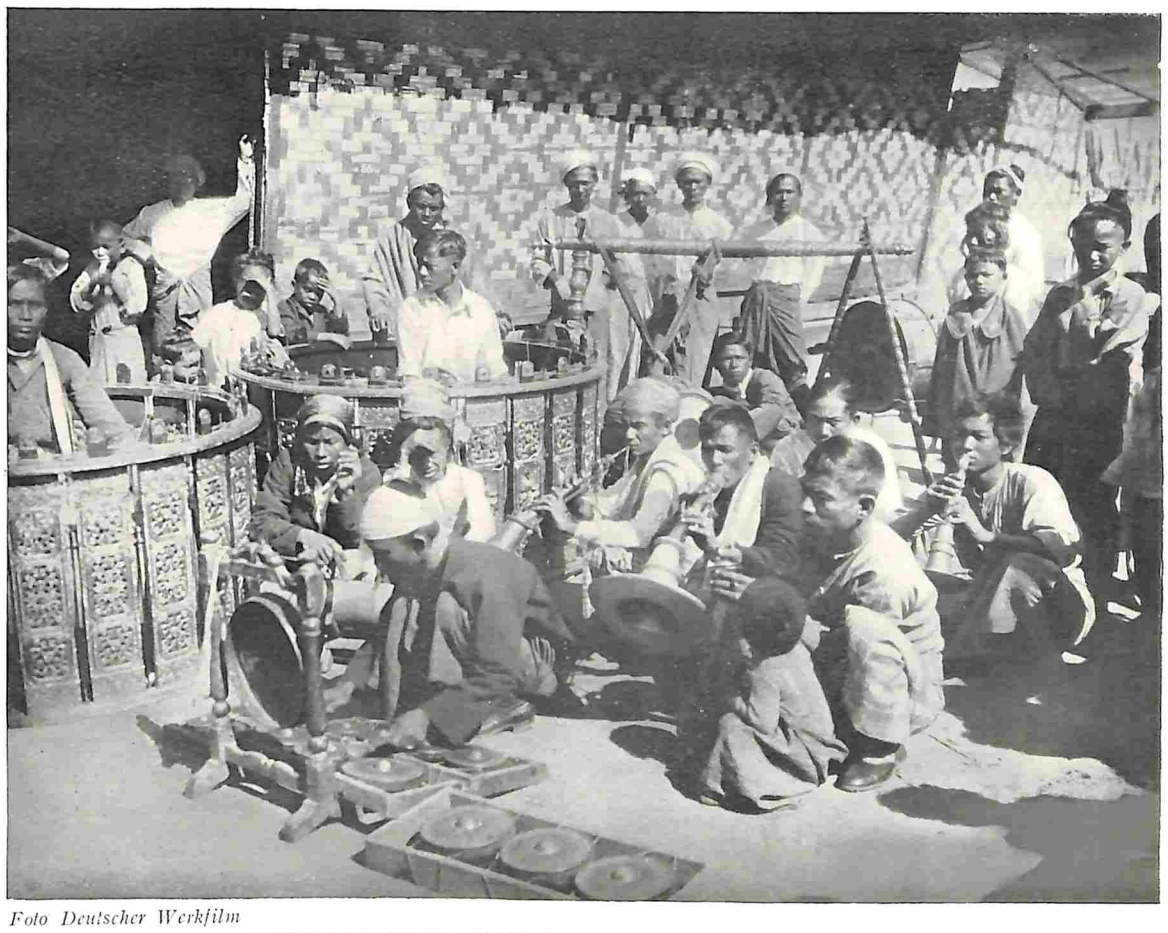

Foto Deutscher Werkfilm

BURMAANSCH ORKEST OP EEN TEMPELFEEST

RONNEBAEKSHOLM

RÖNNEBAEKSHOLM is een van de vele landgoederen in het Zuidelijk deel van het eiland Seeland. Het ligt ten Z. W. van het provinciestadje Naestved, dat men vanuit Kopenhagen met den trein in $2^1/_2$ uur bereikt. De omgeving is tamelijk vlak met breede, lachende grasvelden en akkers op glooiende hellingen; een beboschte heuvelrug doorsnijdt het land. Op het weelderige, echt Seelandsche landschap zijn de woorden van toepassing, die Baudelaire door het Hollandsche landschap geinspireerd werden: „Là, tout n'est qu'ordre et beauté, luxe, calme et volupté". Van Seeland zelf (vooral van 't zuidelijk deel met zijne talrijke oude landgoederen) is veel te vertellen, doch nu willen we ons tot Rönnebaeksholm bepalen en ons in de geschiedenis en gesteldheid ervan slechts verdiepen, voor zoover Rönnebaeksholm daarbij betrokken is. — Het goed zelf ligt tamelijk laag, omgeven door weilanden en tuinen. Een beek vormt in het O., N. en W. de natuurlijke grens. Het woonhuis heeft vanwege de vochtigheid van het terrein altijd op eene kunstmatige verhooging gestaan. Die vochtigheid is echter tevens de oorzaak van de groote weelderigheid der boomgroepen in het park en het nabijgelegen berkenbosch. Ook de lindenlanen, die aan twee zijden het park omgeven, zijn van ongekende hoogte en statigheid. De groote linde, die op een hoek van het terras staat, is een reus in haar soort! Op zonnige dagen gedurende den bloei zoemt en bromt het erin, alsof er een motortje in gang was; een heirleger van insecten heeft dan de linde als arbeidsterrein gekozen. Hoe oud de linde is en wie haar geplant heeft is niet bekend. In ieder geval is haar leeftijd respectabel, gezien de enorme omvang van haar stam en kroon. — Vanuit het park gezien heeft het lage, langgestrekte gebouw met zijn witgekalkte muren haast iets kloosterachtigs! De facade naar den tuin is 21 ramen breed; naar achteren steken twee vleugels uit, tusschen welke zich de hoofdingang bevindt. De geschiedenis van Rönnebaeksholm gaat terug tot het midden van de 14de eeuw. Omtrent den oorsprong van den naam zijn de geleerden het niet eens. Volgens één verhaal heette de streek vroeger Rynebek, naar de „rinnende Baek", die daar stroomde, volgens een ander naar eene vrouw Rönne, die het kerkje bouwde. Anderen beweren, dat de kerk door monniken gebouwd werd. Het geld daartoe werd verstrekt door een zekere Sophie Tuesdatter Rinebaek. ☒ Als eerste bewoners van het goed komen in aanmerking de leden van een weinig bekend adellijk geslacht, dat grond bezat in Rönnebaek en zich daarnaar noemde. Een der leden van de familie verkocht in 1321 het hem toegevallen deel, waaronder het hoofdhuis, aan een graaf Moltke. Houtresten van dit oudste gebouw zijn bij de fundeering van een kelder teruggevonden. Een latere graaf Moltke stond in 1397 zijn eigendom af aan Koningin Margaretha en nu werd Rönnebaeksholm voor bijna 200 jaren kroonleen. Als leengoed ging het door veler handen, totdat Frederik II het in 1571 aan zijn Raad, Licentratis Juris: Caspar Paslich gaf met 28 „gaarde" en zes huizen. Zoo was dus Paslich de eerste werkelijke eigenaar. Hij was een in Pommeren geboren edelman, die sinds 1557 als koninklijke raad in Deenschen dienst was. Hem werden belangrijke diplomatieke zendingen toevertrouwd. Hij was een streng, al te streng landheer. Er wordt van hem verteld, dat hij zelfs verbood het halen van groene takken uit het bosch ten behoeve van de Meiviering, een oeroud volksgebruik. Hij stierf in 1577. In de kerk in Naestved is zijn grafsteen te zien. Zijn zoon werd in den Deenschen adel opgenomen. Het goed ging nu door verscheidene handen. Het kwam in 1734 aan kapitein Christopher Tage. Met ijver ging Tage aan het verbeteren en verfraaien. Lag Rönnebaeksholm gedurende de middeleeuwen door water omgeven, zoo was in dezen tijd het water des zomers rondom het huis uitgedroogd, maar in 't voorjaar kon men er nog zeilen. Tage vergrootte den tuin en legde het bosch aan. Boven den ingang van het huis liet hij een steen aanbrengen met een vroom vers, waarin hij allen, die uit en ingingen, in Godes genade aanbeval. De zijvleugels van het huis bestonden nog uit vakwerk. Toen de bijgebouwen door brand vernield werden liet hij ze nieuw opbouwen. Er bestaat geen twijfel, of Tage was een degelijk en flink landheer, die veel voor het aanzien van Rönnebaeksholm heeft gedaan. — In 1760 kwam het goed in handen van Peder Collet, stammend uit een geziene koopmansfamilie in Kristiania, een oorspronkelijk Engelsch geslacht. Hij had in Kopenhagen en aan vreemde universiteiten gestudeerd. Het grootste gedeelte van zijn vermogen besteedde hij aan den koop van Rönnebaeksholm, doch lang heeft hij er niet van kunnen genieten; op 33-jarigen leeftijd kwam hij door een jachtongeval om het leven. Hij werd bijgezet in Rönnebaek's kapel. Zijn broer, de kamerheer Collet, nam in 1764 zijn plaats in. Hij heeft den roep van een goed landheer nagelaten. Aan zijn tijd herinneren in het huis de ijzeren kachels met wapenschild, voorstellende drie loopende hinden en een balk met drie ringen. Na hem brak met Magnus Beringskjöld een kwade tijd aan. Beringskjöld was een echte avonturier en nam deel aan Struensee's samenzwering en de intrigues van Guldberg. In 1781 werd hij in Naestved gearresteerd en in Munksholm, later in Bergenshus opgesloten. In 1814 stierf hij, geheel aan lager wal geraakt. Hij was een berucht boerenplager! Zijne vrouw, die tijdens zijn gevangenschap geheel vrije hand had op Rönnebaeksholm, poogde zooveel mogelijk te verzachten en te vergoeden. Ook zijn zoon, die onder den naam Wedelsparre in den Deenschen adel werd opgenomen, was in tegenstelling met zijn vader mild en goed. Hij was het, die den vijver in het park liet graven, teneinde het terrein dat nog altijd in het voorjaar onderliep, droog te maken. Met de uitgegraven aarde liet hij de grachten om het huis dempen. Ook de vijver bij de pachthoeve is zijn werk. Verder danken we hem de kastanjes bij de pachterswoning en de statige oprijlaan. — Hoewel zijn opvolger Harald Toft het goed maar een jaar lang beheerde (hij stierf in 1841) bracht hij ingrijpende veranderingen aan. Hij liet de trapgevels aanbrengen, twee aan de tuinzijde, een aan de achterzijde en verlegde den hoofdingang naar de achterzijde. Den steen van Tage gaf hij daar de plaats boven de deur. Aan de tuinzijde bracht hij een deur aan met terras en aan den gevel werden twee steenen geplaatst met inscriptie. Ter rechterzijde leest men:

Foto Deutscher Werkfilm

SIAMEESCHE DANSERS. PRINS EN PRINSES IN EEN LIEFDESSCÈNE

Vi bygge op Borg og bygge os Feste
Endog vi ere kun fremmede gaeste.

(Al bouwen wij ons eene burcht en vesting, toch zijn wij slechts vreemde gasten hier op aarde).

RÖNNEBAEKSHOLM. GRUNDVIGS STUDEERCEL

Aan de linkerzijde staat:

Gud unde os her
[at bygge og bo,
Saa vi kan fange
[den evige Ro.

(God stond ons toe hier te bouwen en te wonen, opdat wij de eeuwige rust zouden kunnen verwerven)

Toft's weduwe hertrouwde in 1851 met den theoloog en dichter Grundvig. Opdat deze ongestoord zou kunnen studeeren en dichten, werd hem in het park een pavilloen in zoogen. Rosenborgstijl (Holl. renaissance) gebouwd, waar hij een-zaamheid en inspiratie vond. Hier ontstond de in Denemarken populaire psalmbundel: Fredskovens Nattergale, de nachtegaal van Fredskoven. (Fr. ligt in de buurt van Rönnebaek, de naam beteekent: vredig woud). — Door het huwelijk van Toft's dochter met den jagermeester Peter Collet kwam Rönnebaeksholm voor goed in handen der familie Collet. Peter's vader had het landgoed Lundbygaard gekocht. Na zijns vaders dood in 1870 verhuisde Peter Collet daarheen en sindsdien behooren Lundbygaard en Rönnebaeksholm bij elkaar. De beide andgoederen werden voorbeeldig beheerd. In de jaren 1890—'92 kreeg het hoofdgebouw van Rönnebaeksholm zijn tegenwoordige gedaante, de vakwerkvleugels werden door baksteen vervangen en met trapgevels, gelijk aan die van den hoofdvleugel voorzien. — In 1889 nam Peter's zoon Holger Collet het bestuur der landgoederen over en verhuisde na den dood van zijn vader in 1909 naar Lundbygaard. Peter's weduwe nam haar intrek op Rönnebaeksholm dat, bescheidener en intimer dan Lundbygaard, zich uitnemend tot weduwengoed leent. De begaafde „kammerherreinde" Collet, geboren von Geyer, heeft zich in de lange vlucht van ruime, zonnige kamers een even stijlvol als gezellig interieur geschapen. Des zomers kan men er het ware landleven in ouden trant meemaken. Sinds kort heeft tot verdriet van den ouden koetsier een auto hare intrede gedaan, maar het is nog niet lang geleden, dat men aan het station van Naestved afgehaald werd door een coupeetje met twee dikke bruinen er voor. Rommelend en denderend gaat het over de keien van Naestved's straten, dan de chaussee naar Praestö op en weldra komt links van den weg het witte poortgebouw in zicht, hetwelk in het jaar 1899 in den zelfden stijl als het hoofdgebouw werd opgericht en de initialen van Peter Collet en zijn vrouw benevens het jaartal boven den doorrit draagt. Langs de kastanjes van Wedelsparre en door de lindenlaan landen we met een zwaai voor den hoofdingang tusschen de beide vleugels. Daar staat de rijzige gestalte van de gastvrouw op den drempel; achter haar twee knicksende deerntjes met witte puntmutsen op, die zich bij het uitstappen der gasten verdienstelijk pogen te maken. — Een uitgezocht tijdstip om op Rönnebaeksholm te logeeren is de maand Juni. Dan is er een overvloed van aardbeien, soms wordt er 40 pond per dag geplukt. Viermaal per dag verschijnen hoog opgetaste schotels. Men eet naar Deensche gewoonte de aardbeien uit soepborden en begiet ze met room. Het aardbeien-eten vormt een belangrijk onderdeel in de dagverdeeling. 't Is toch verbazend, hoe vlug en aangenaam daar buiten de dagen voorbij vliegen en hoe druk men het hebben kan. Des morgens werkt men bijv. mede aan het boomensnoeien, om het dichtgroeien van de „vensters" in het geboomte te voorkomen en aldus de verschillende uitzichten vanuit het huis te bewaren. Of men gaat mee naar den bloemen tuin, want de stroobloemen zijn rijp en moeten voor den wintervoorraad afgesneden worden. Op weg naar den tuin, dicht bij Grundvigs studeercel, staan de veulens in het uiterste puntje van de weide en strekken hunne zachte koppen zoo ver mogelijk over het hek. Ze weten wel, dat ze niet vergeefs op een of andere lekkernij staan te wachten. Interessant is het ook te zien, hoe de honing uit de kasten komt en in Grundvigs pavilloen te lekken wordt gezet. Het verhuizen van een bijenzwerm is een belangrijke gebeurtenis, die volgens een bijgeloof uit de streek nooit op een Maandag mag worden ondernomen. 's Morgens worden ook de duiven gevoerd; zij kennen precies de vrouw des huizes en laten zich door een ander niet van de wijs brengen. Dat voeren gebeurt tegenwoordig op een afstandje van het huis, want de duiven werden al te vrijpostig en gingen het geheele huis door, als ze soms eens te lang moesten wachten. De eenden in den vijver zijn al even eigenwijs en amusant om te observeeren. Ook zij komen punctueel op het voederingsuur den vijver uitgewandeld en begeven zich naar den stal. Ze hebben in het plantsoen en gazon langs den vijver een heel paadje platgetrapt. Men heeft dat al eens nieuw beplant en door gaas getracht hen van route te doen veranderen: verloren moeite! Ze laten zich niet van hun stuk brengen en men is geëindigd met hun paadje maar te laten bestaan. ✉ Des middags wordt in de hal de „tyg milk", hangop, gegeten, volgens goede Deensche gewoonte. Koel is het daar op den tegelvloer van kapitein Tage, als de zon nog vanuit het park op de kamers staat. Des avonds zijn de steenen treden van het terras nog lekker warm, als men na het eten tot zonsondergang nog wat buiten gaat zitten. Aan de westzijde van het huis staat de „zonsondergangsbank". En het loont de moeite hier het oogenblik, dat de zon verdwijnt af te wachten. Door het venster in het groen ziet men daar de zon boven Naestved ondergaan. Na zonsondergang komt gauw een fijne, vochtige nevel opstijgen, zelfs na zeer warme dagen. De gepuntmutste meisjes brengen de lampen

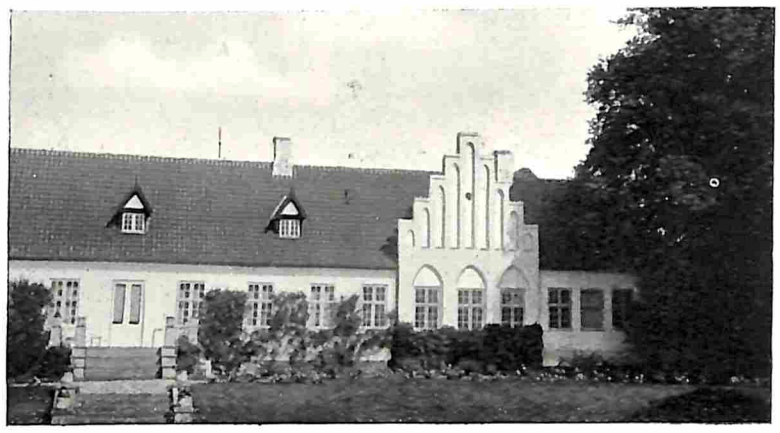

RÖNNEBAEKSHOLM. FACADE AAN HET PARK. RECHTS DE OUDE LINDE. TOFT'S STEEN BOVEN HET MIDDELSTE RAAM ONDER DEN TRAPGEVEL

RÖNNEBAEKSHOLM. DE NOORSCHE HUT IN DE HEUVELS

binnen (op Rönnebaeksholm leeft men zonder gas of electriciteit!) en voor het naar bed gaan verschijnt er dikwijls nog eene reusachtige meloen ten tooneele. — Het dorpje Rönnebaek, op een K.M. van het huis gelegen, is een volmaakte idylle, een toonbeeld van vredigheid en welvarendheid. Het kerkje in den echten Seelandschen stijl met witgekalkte muren en trapgeveltorentje ziet men vanuit het huis tusschen de boomen van het park door. Het is uit het midden der 14de eeuw; het torentje ligt aan de zuidzijde. Aan de noordzijde bevinden zich twee kleine uitbouwen, waarvan een de begraafkapel bevat. De preekstoel, met houtsnijwerk versierd, was vroeger bontgekleurd en verguld, later tot de gewone eikenhoutkleur teruggebracht. Een oud steenen doopvont, een koperen doopvat, waarop Eva met de slang prijkt, een lezenaar uit het einde der 16de eeuw zijn zoowat de eenig overgebleven antiquiteiten in het kerkje. Bij eene vernieuwing van den vloer in het begin van 1800 werden de oude steenen „opgeruimd". Slechts bij 't altaar zijn er eenige van 1730 -'40 overgebleven. De klokken, wier klank als een vertrouwde stem over het stille land gaat, dragen opschriften. Op de kleine staat: Aus feir bin ich geflussen, Gerg Wlf und Tonnies Weis haben mich gegossen. Anno MDCXVI. Op de groote klok staat: Johannes Ao. Domini MCDXLIIII. facta (feria) quinta post Pasche. — Is het goed geraden, dat het woord facta feria moet beduiden, dan is dus de klok ingewijd Donderdags na Paschen 1444. — De praestegaard, pastorie, is ook typisch Seelandsch, in het vierkant gebouwd en met vakwerk muren. Er is nog een fraaie deur uit den tijd van Frederik II of Christiaan IV. — Vanaf den heuvelrug, die van N.W. tot Z.O. het land doorsnijdt, heeft men een ruim uitzicht over het afwisselende, vruchtbare landschap: de golvende akkers, doorsneden door met bloemen omzoomde weggetjes, de verspreide boerenhuizen en het dorpje in het groen verscholen, de zware boomkruinen van het park van Rönnebaeksholm, de lichte streep water van het Karrebaekfjord, de „ewig blauende Fernen". Hier in de heuvels huisden volgens eene sage in den oudsten tijd zeven roovers, die in een steenen hol leefden. Ze waren de schrik van de streek, maar ten slotte werden ze gelukkig alle zeven gevangen en bij Praestö opgehangen! — Het landschap van de heuvels biedt een aardige tegenstelling met de nadere omgeving van Rönnebaeksholm. Hier vindt men heide en brem en ontzaglijke hoeveelheden bramen en wilde rozen. Op het hoogste punt ligt eene jachthut of theehuis, gebouwd in den stijl van een Noorsche blokhut. — Tegenover de pachterswoning aan de chaussee staat midden in een haverveld de ruïne van een houten standaardmolen. De molen, die uit den tijd van Christ. II stamt (1513) was als een kruitmolen in gebruik en werd door waterkracht in beweging gebracht. Het land zag er toen dus wel anders uit dan nu, de laagst gelegen gedeelten waren nog water. In 1534 zeilde koning Valdemar nog van Vordingborg naar Rönnebaeksholm. Nu staat de ruïne te midden van velden, hare tragische, donkere silhouet vormt een scherp contrast met den achtergrond van lichtgroene berkenboschjes.

HELENE MULLER MASSIS

BERGEN EN OMGEVING

VOOR genotvolle zwerftochten in het vrije duin biedt de omgeving van Bergen en Bergen aan Zee ruimschoots gelegenheid. Naar alle kanten kan men heerlijke wandelingen maken en genieten van vergezichten, van duinen en bosschen. Van Bergen aan Zee voert een prachtige straatweg, aan beide zijden beboscht, naar Bergen terug. Langs den weg zijn aardige berkenboschjes, waar viooltjes en wilde orchideeën, koekoeksbloemen en knikkende silenen overvloedig te vinden zijn. Het type dus van het begroeide duinlandschap. ✉ Het bosch in de omgeving van Bergen, het Bergemmer bosch dus, is bekend om zijn reigernesten. Men kan de mooie statige vogels hier in de omgeving veelvuldig aantreffen, vooral naar den kant van den polder, waar ze te visschen staan, diepzinnig turend in het donkere slootwater, of een onvoorzichtig vischje zich soms verschalken laat. ✉ Wanneer men het dorp Bergen binnen komt valt reeds dadelijk de kerk met haar romantische ruïne in het oog. Uit de muurspleten groeit de varen, sierlijk overspant de klimop de oude bogen. Het is een idyllisch hoekje. Enkele oude zerken herinneren aan den tijd, toen men zijn laatste rustplaats nog gaarne in de schaduw van het Godshuis koos. Het plekje kon tot model gediend hebben van een oude staalgravure van een zeventig of tachtig jaren terug. ✉ Het vriendelijke dorp ligt geheel verscholen in zijn nestje van groen. Zware linden en beuken heffen hun eeuwenoude kruinen ten hemel en omlijnen de heerlijke wandelwegen, die zich naar alle zijden uitstrekken. Het lijkt of het dorp één is met het bosch, dat het omsluit. Een weelde van groen in alle schakeeringen, vormt een ideale omlijsting voor de bloemenrijke villa's, die vriendelijk tusschen het loover opduiken. Dat het dorp al zeer oud moet zijn, bewijzen ons de aardige Renaissance geveltjes, die hier en daar op het plein, dat de kerk omsluit te vinden zijn. Het fraaiste is wel dat van het huidige museum, een oude boerenwoning, met geestig trapgeveltje, waarvan de muurankers het jaartal van de bouw, 1655 verraden. Hoe wonder-mooi, ondanks zijn heel sobere karakter, is dit geveltje. De verdeeling van het muurvlak is zoo harmonisch, dat men niet anders dan het grootste ontzag kan hebben voor den goeden smaak dier zeventiende eeuwsche bouwers. Waarschijnlijk was het maar een eenvoudige burger van het dorp, doch een die diep doordrongen was van de bouwregelen van zijn tijd, die onbewust de rhythmische schoonheid deden ontstaan. Volgens sommigen zou het huis een tijdlang als pastorie hebben dienst gedaan, doch dit staat niet vast. Het is eigenlijk niet anders dan een eenvoudige boerenwoning, zooals in

BERGEN. HET MUSEUM (1655)

Foto R. H. Herwig

BERGEN AAN ZEE

de zeventiende eeuw er tientallen op dit kerkplein mogen hebben gestaan, die nagenoeg allen als offer van den tijd gevallen zijn, met uitzondering van dit huisje, dat in zijn pretentielooze, ongewilde schoonheid juist zoo machtig getuigenis aflegt van de goede principes van het verleden. ✕ Maar ouder, veel ouder dan deze laat-Renaissance huisjes — op een anderen hoek bevindt er zich nog één — is de kerk van Bergen. Men stelt haar stichting reeds in de elfde eeuw. Volgens een brief van Conradus, den twee en twintigsten bisschop van Utrecht, gegeven in 't jaar 1094, was zij ter gedachtenis aan de heilige apostelen, Petrus en Paulus, ingewijd en werd daarna door dezen bisschop aan den proost van de St. Janskerk te Utrecht in eigendom gegeven. ✕ Kennemerland was een zeer belangrijk gewest. Geen wonder, dat in de nabijheid van Alkmaar aan den duinvoet een aantal plaatsen verrezen, die in de geschiedenis van de streek een rol van beteekenis vervullen zouden. Mogelijk ontleent het dorp zijn naam aan de duinen, die hier de hoogste van Holland zijn, ofschoon anderen de herkomst ervan willen zien in het bergen van schepen, die hier aan de kust eertijds een goede reede vonden. ✕ Men vindt Bergen reeds in het jaar 866 vermeld. Ongetwijfeld is het reeds aanstonds een plaats van beteekenis geweest, zooals flinke afmetingen bewijzen van de kerk, wier toren, 260 voet hoog, een baken was in zee voor de visschers. In 1426 werd de plaats tot de zware geldboete van 4000 kronen veroordeeld wegens weerbarstigheid jegens Filips den Goede. Maar overigens meenden de Graven en Gravinnen van Holland er goed aan te doen, de bloeiende plaats te vriend te houden en schonken haar tal van privileges, als vrijheid van tol- en waaggelden door heel Holland en Zeeland, terwijl de verplichting tot onderhoud van de zeewering minder zwaar drukte op de bewoners van Bergen dan op die uit de omgeving. Over het algemeen waren de ingezetenen dan ook hun Graven zeer trouw en stonden zij Graaf Floris III moedig ter zijde in zijn strijd tegen de West-Friezen. Uit dankbaarheid ontvingen ze van den Graaf een gemeentewapen, bestaande uit een rood schild, doorsneden door een blauwen band, waarop zes witte wezels voorkomen. ✕ De kerk moet eeuwenlang een gewichtige parochiekerk geweest zijn, tot ze in 1574 door het vuur werd aangetast en grootendeels verwoest. Waarschijnlijk gebeurde dit in den strijd tegen de Spanjaarden, want in die dagen had Bergen daarvan zeer veel te lijden. Aan wien precies de schuld te wijten is, dat het gebouw in vlammen opging, staat niet vast, maar wel, dat de gelden voor den opbouw door de verarmde gemeente niet voor 1581 konden opgebracht worden. Voor de eeredienst der Hervormden was echter slechts een klein gedeelte van de vroegere monumentale kerk voldoende en zoo werd slechts alleen hieraan bij de restauratie zorg besteed. Doch andermaal werd Bergen door oorlogsgeweld geteisterd. Op 19 September van het jaar 1799 kwam het tusschen de Fransch-Bataafsche en de Engelsch-Russische legers tot een treffen, waarin de eersten een glansrijke overwinning behaalden en meer dan 2000 krijgsgevangenen maakten, onder wie de Russische aanvoerder, generaal Herman, zelve. Op het slagveld bleven 3000 Russen en ruim 900 Engelschen achter. Het Russische Monument aan den Russenweg dekt de plaats, waar de gevallen Russen onder een hoog, wit marmeren Russisch kruis, een laatste rustplaats gevonden hebben. ✕ Nog een ander monument herinnert aan vroeger dagen, zij het dan ook geen monument van marmer of steen. In de nabijheid van museum en kerkruïne prijkt de oude, zwaarvertakte linde, in 1643 door Bergens Heer, Adriaan Studler van Surch daar geplant. Hier begint de Hoflaan, een prachtige, lommerrijke allee, die ons langs de Ronde Kom naar het Hof zal voeren. Hier was eenmaal de zetel van de Heeren van Bergen en nog woont er een praticisch geslacht, dat veel voor de plaats doet. Een eenvoudig baksteenen hek sluit het buiten af van den straatweg, maar het publiek, dat zich ordelijk gedraagt, mag vrij rondloopen. Tusschen de boomen van het boschachtige park schemert het witte huis. Dit is niet meer het voorvaderlijk kasteel van de Heeren van Bergen, wier geslacht met dat der van Haemstede—Montigny's in 1258 een aanvang nam. Waarschijnlijk werd het oude kasteel tegelijk met de kerk in de asch gelegd. Het tegenwoordige gebouw is slechts een der vleugels van het oorspronkelijke ontwerp van het slot en dateert uit het laatst van de zeventiende eeuw, doch is sindsdien herhaaldelijk gewijzigd. Rustig en voornaam ligt daar het massieve heerenhuis in het park met den vijver. ✕ Bergen heeft in den laatsten

Foto R. H. Herwig

AAN DEN WEG TUSSCHEN BERGEN BINNEN EN BERGEN AAN ZEE

tijd vele vreemdelingen tot zich getrokken, die er 's zomers komen genieten van de heerlijke omgeving van bosch en zee en duin, doch ook velen, die er voor goed hun Laren en Penaten hebben heengebracht omdat het rustige, vriendelijke dorp zoo bizonder aantrekkelijk is, voor wie van buitenleven houdt en toch niet al te veel van de wereld wenscht afgezonderd te zijn. Evenals in het Gooi, zijn het ook hier aanvankelijk de kunstenaars geweest, die zich vestigden in het mooie dorp en zoodoende de aandacht deden vallen op het vriendelijke plaatsje, waar men zoo heerlijk wandelen kan in de onvergelijkelijk mooie omgeving, doch waar men ook op gemakkelijke wijze de communicatie met de rest van het vaderland kan onderhouden. Over Alkmaar kan men Amsterdam in ruim een uur bereiken, zoodat binnen afzienbaren tijd ook Bergen tot de Amsterdamsche peripherie gaat behooren. F. VAN W.

Foto R. H. Herwig

BERGEN AAN ZEE. RIJWIELPAD DOOR DE DUINEN

Friedrich Wilhelm Karsten und seine Enkel

FRAGMENT

„NU zullen we gaan luisteren, of we de duiven in het bosch hooren kirren," zegt Friedrich Wilhelm Karsten. Hij neemt Helge en Heino aan de hand en gaat diep in het bosch met hen zitten. Doodstil is het hier. De lange schaduwen der boomen liggen schuin en rustig op het gras. ✉ Als hooge wijde hallen stijgen de kruinen der beuken omhoog. De open plekken zijn omzoomd door dennen, die hun groen-donkere mantels om zich heen spreiden. Hun aromatische blauwe dampnevel vermengt zich met den witten nevel der weide, die licht en teer op het gras ligt als een fijne sluier, die voorthuppelende elfen vergeten hebben. ✉ Nu roept de koekoek. Een eekhoorntje lacht. De vinken vangen elkander in het kreupelhout. ✉ Dan lacht de geelgors. ✉ Friedrich Wilhelm Karsten kan alle vogelstemmen nabootsen. Hij kent ze allemaal. En hij gaat in de schaduw op een oude verweerde boomstomp zitten, de oude man. Hij trekt den flambard over zijn voorhoofd, zijn oogen lachen jong en vroolijk daaronder uit, oogen als van jonge vogels, die uit het oude verweerde gezicht kijken, oogen als van jonge zwaluwen uit het nest. Hij trekt zijn beide kleinkinderen dicht naar zich toe en zij vlijen zich tegen hem aan en kruipen onder zijn mantel als jonge kuikentjes. En dan — het is doodstil — begint Friedrich Wilhelm Karsten te lokken. Nu eens antwoordt het eene dan het andere vogeltje. Eerst alleen een spotlijster, die den voorpost vormt, zij schijnt hem te hoonen en hij hoont terug, maar eindelijk raakt zij toch in de war, wie haar antwoordt. Zij begint te rollen en te lokken en doet moeite te bekoren. ✉ De merel komt naderbij, zoekt eikels en larven en tracht andere merels tot zich te trekken. Vinken, winterkoninkjes, meezen en roodborstjes beginnen mee te doen en komen haastig aan, als verwachten zij bezoek. ✉ Ook eksters en goudvinken laten zich hooren en de duiven kirren als waren ze vertoornd op haar mededinger. Het geheele bosch schijnt ontwaakt en uit ontelbare stemmen te lokken en te juichen. Louter kleine liefdesgeheimpjes, louter zachte teederheid fladdert van tak tot tak. Alle antwoorden in hun taal den ouden man, die met zijn jonge vroolijke oogen op de boomstomp zit en tot gebabbel aanspoort. ✉ Hier scheldt een goudvink uit het nest, dat zoo verborgen is, dat het daar niemand vermoedt. Hij meent een opdringerigen aanbidder weg te moeten jagen. Daar draait gestadig een vink om een broedend wijfje

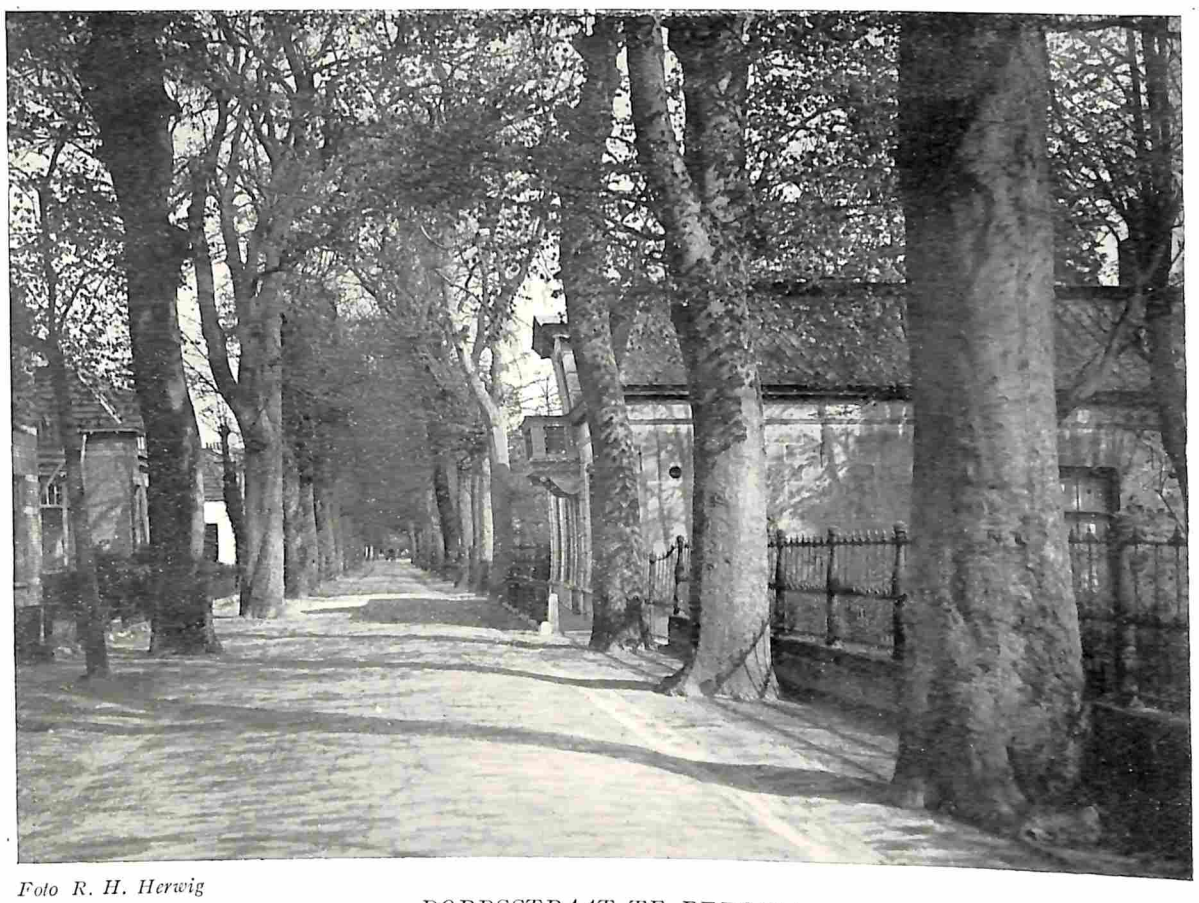

Foto R. H. Herwig

DORPSSTRAAT TE BERGEN

heen uit vrees voor een anderen naar haar gunst dingenden jongeling. De kleine vinken echter huppelen op den grond en fladderen omhoog, ze komen dicht bij de boschgasten, nieuwsgierig, opgewonden, omdat ze iets nieuws, iets, dat ze nog nooit hoorden, hopen te vernemen. De kinderen zitten stil, met gebogen hoofd, in elkaar gedoken te kijken en te luisteren. ✕ Dieper en dieper daalt de zon. ✕ De kevers kruipen te ruste in bloemkelken. Maar steeds levendiger, steeds gelukzaliger klinkt het vogelconcert. Aangespoord, gelokt, tot zingen gewekt, herinneren zich die kleine dieren, reeds moede van den zomer, den grooten rijkdom hunner lenteliederen en het concert in het bosch wordt steeds blijder, zalig als in de lente. ✕ De zon stond reeds heel laag en rood tusschen de stammen als een fakkel in het bosch, toen Friedrich Wilhelm Karsten opstond. Hij nam diep ademhalend zijn hoed af, zoodat de avondzon in het zilveren haar scheen. Hij keek naar de hooge stammen der beuken en knikte in het rond, als wilde hij het bosch goedendagzeggen, dat heden in zijn zomerpracht nog eens alle lentedansen, alle jeugdklanken had gegeven. ✕ Daarna nam hij weer zijn kleinkinderen aan de hand en wandelde met hen naar de houtvesterswoning terug

MARIE LUISE BECKER

Uit logeeren

JULLIE hebben „toch maar pretjes tegenwoordig!" zei ik, toen de enthousiaste bakvisschen even adem schepten tusschen hun kampeerverhalen. „Maar ging U vroeger nou nóóit eens uit?" vroeg een, met diep medelijden. „O ja, uit logeeren vaak, bij familie". „Leuk, of niet zoo erg?" „Er was één logeerpartij waar een zus van mij en ik, toen we jullie leeftijd hadden, geweldig van genoten. Er waren twee nichtjes van onzen leeftijd, en we hebben er menige heerlijke kerstvacantie gehad". „Was 't in een groote stad? Ging U er veel uit?" „'t Was een klein provinciestadje, en echte schouwburgvoorstellingen en beroemde concerten waren er niet. Maar we gingen wel uit, ja zeker!" ✕ Och ja! onze N.sche uitgangen! Als de nichtjes ons van het station haalden — ik zie nog den stillen besneeuwden stationsweg, die nu wel „boulevard" geworden zal zijn — brachten ze ons al uitnoodigingen over. ✕ „Bij tante Doortje natuurlijk weer één keer eten, en één avondje. Bij tante Grada één koffiemiddag; avondjes bij Mevrouw de Jong, bij Mevrouw de Vries, bij juffrouw Dina . . .". ✕ Och ja, we lachten en kwetterden net als de meisjes van nu. Of tante Doortje weer spruitjes zou geven, kip, en appelmoes-met-kaneelruitjes? Citroenvla toe? En dan een paar dagen later 's avonds de pret op de groote slaapkamer-voor-vier, als wèrkelijk 't menu precies zoo geweest was, behalve dat éenmaal bessenvla de citroenvla verving! ✕ Tante Grada bekeek met aandacht onze kleeren, in de hoop stadsche nieuwtjes op te doen, maar schudde al gauw het hoofd. „Dat kunnen mijn Antoinette en Henriëtte niet dragen — dan zijn ze te opvallend mooi!" ✕ En wij proestten achter zakdoeken om de dikke, domme achternichten, veel ouder dan wij, wier ruwe schoonheid we niet apprecieeren konden. ✕ De Duitsche Mevrouw de Jong hield niet op met ons lekkers op te dringen, hoewel er een vaantje midden op tafel stond met het opschrift: „Genötigt wird nicht". ✕ Nooit heb ik overigens zooveel spreuken, meest geborduurd, bij elkaar in één kamer gezien als daar! „Willkommen, liebe Gäste!" stond boven den spiegel. „Gesegnet sei dieses Haus", was 't onderschrift van een blond en een bruin engelenkopje, heel groot ingelijst, tusschen de ramen. „Nur ein Viertelstündchen", had iemand dwars over een kussen geborduurd. ✕ Overal waarheen je je oog ook richtte, dansten de Gotische letters, in blauw, groen, rood, goud, tusschen bloemranken en bladeren in bonte mengeling. ✕ Bij Mevrouw de Vries was alles zóo smetteloos en in de puntjes, dat 't wel leek of de kamers iederen dag een „groote beurt" kregen. Kinderen had de oude dame nooit gehad en ze stelde zich vier meisjes in den bakvischleeftijd zeker niet al te rustig voor; ze had tenminste de gewoonte den tafelpoot met kranten te omwinden, uit angst dat we tegen haar prachtige mahonie zouden trappen! ✕ En 't plezier na de visite bij juffrouw Dina, die alle lekkernijen op tafel uitgestald had: thee, taartjes, punch, gebak, gehalveerde sinaasappels, (het binnenste uitgehaald, gesuikerd en omgekeerd weer neergezet) en die niets presenteerde, maar zenuwachtig zocht naar den sleutel van 't buffet, waar de taartenschep in geborgen was. We verslikten ons nanegenen bijna van de haast, want 't heele programma moest nog afgewerkt worden, en om tien uur precies kwam steeds het dienstmeisje om ons te halen. ✕ Ik weet wel, dat we ons toen ook al verbaasden, waarom het knappe, 18-jarige Geesken wèl alleen op straat mocht, en wij vieren, tusschen 14 en 18, volstrekt afgehaald moesten worden. ✕ In Amsterdam, als er niemand anders ter beschikking was, kon ook de kruier dienst doen als begeleider! Maar te N. kende men dat instituut niet, daar waren de Geesken's en Santjes aangewezen om de „jonge-juffrouwen" te halen. ✕ Behalve de „avondjes" waren er ook nog de concerten van de „Harmonie" in „Tivoli", 's zomers in den tuin, 's winters binnen. Strijkinstrumenten ontbraken, maar dat gemis werd door dubbele kracht van het koper rijkelijk vergoed. ✕ Ook was er nog een liefhebberij-tooneelgezelschap, dat eveneens in Tivoli optrad, om nog niet eens te spreken van „het Nut", dat lezingen liet houden over onderwerpen als: „Is een vrouw geschikt voor studie?" — vraag, die dan in ontkennenden zin beantwoord werd; het onderwerp is bijna weer actueel! — of: „De electriciteit en hare toepassingen", waarbij de stoute stelling geopperd werd, dat in de toekomst ieder voor verlichting, misschien zelfs voor verwarming, van electriciteit gebruik zou maken, en dat over vijftig jaar geen gewoon huis denkbaar zou zijn dat niet van electrische toestellen in de huishouding gebruik maakte. ✕ Een van de neven had den volgenden dag groot succes met het imiteeren van een of andere Sientje, die electrisch boende en veegde, enkel door op een knopje te drukken, met het betooverde machien ver van zich af en groote angstoogen. ✕ We lachten allen tranen en oud-tante Christina vroeg den mallen jongen op te houden, ze kreeg er pijn in de zij van. Maar daarna werd ze ernstig en vroeg zich af of de tegenwoor-

Foto R. H. Herwig

BERGEN. AAN DEN VOET DER DUINEN

dige jeugd niets anders te doen had dan naar onnutte voorlezingen te gaan. ✕ Tante Doortje viel haar onmiddellijk bij: Háár dochters kwamen daar ook niet, die konden hun tijd beter gebruiken met naaien en breien. Géén meisje van haar zou ooit een boek in handen nemen, zoolang zij over ze te zeggen had. ✕ We wisten het en hadden diep te doen met Emma, van wie we 't idee hadden dat ze bèst een boek zou prefereeren boven een kous, als ze maar durfde; voor Martha en Hanna deed het er niet toe — die verlangden niet te lezen. ✕ Wild konden we ons ergeren over al die meisjes die niets leeren mochten. Bij de familie Bakker waren vijf dochters, die in het gezin van tien personen met twee dienstboden veel te weinig te doen hadden en uitentreure foeileelijke kussens zaten te borduren. Ella had een prachtige stem; die zong wel eens op „avondjes". ✕ „Waarom ga je geen zangles geven?" vroeg een van ons haar eens. „Ik, zangles?" Ella schrok er van. „Dat zou Papa nóóit willen!" zei ze, min of meer ontdaan. „Hoe weet je 't, heb je 't wel eens gevraagd?" drong ik koppig aan. „Neen, natuurlijk niet. Ik wéét dat Papa het niet wil", zei Ella kort. „Mien heeft nog eens onderwijzeres willen worden, daar wou Papa niet eens van hooren. En dan zangles!" „Waarom heeft Mien niet volgehouden?" viel ik uit. Maar Ella begreep mijn drift niet. „Hoe bedoel je? Als Papa nu toch duidelijk zegt dat hij het niet wil?" vroeg ze op haar langzame zeurtoontje. Toen gaf ik het op. ✕ Maar 's avonds, op onze kamer! Hoe wonden we ons op over al die meisjes die maar niets deden en zich daar kalm in schikten! En hoe lachten we om ons nichtje Mary, die allen zoo kostelijk imiteerde, tante Doortje, tante Christien, Mevrouw de Vries, juffrouw Dina... ✕ Het hinderde ons niet dat de slaapkamer koud was en de kaars gauw opgebrand. Met dekens om praatten en lachten we, in 't donker, net als nù de meisjes in haar tenten, bij zaklantaarns, tot een stem van beneden ons naar bed joeg. ✕ Zeker wel, hadden wij plezier! „Reken maar!" zegt mijn eierboertje.

TANTE VAN TOENTERTIJD

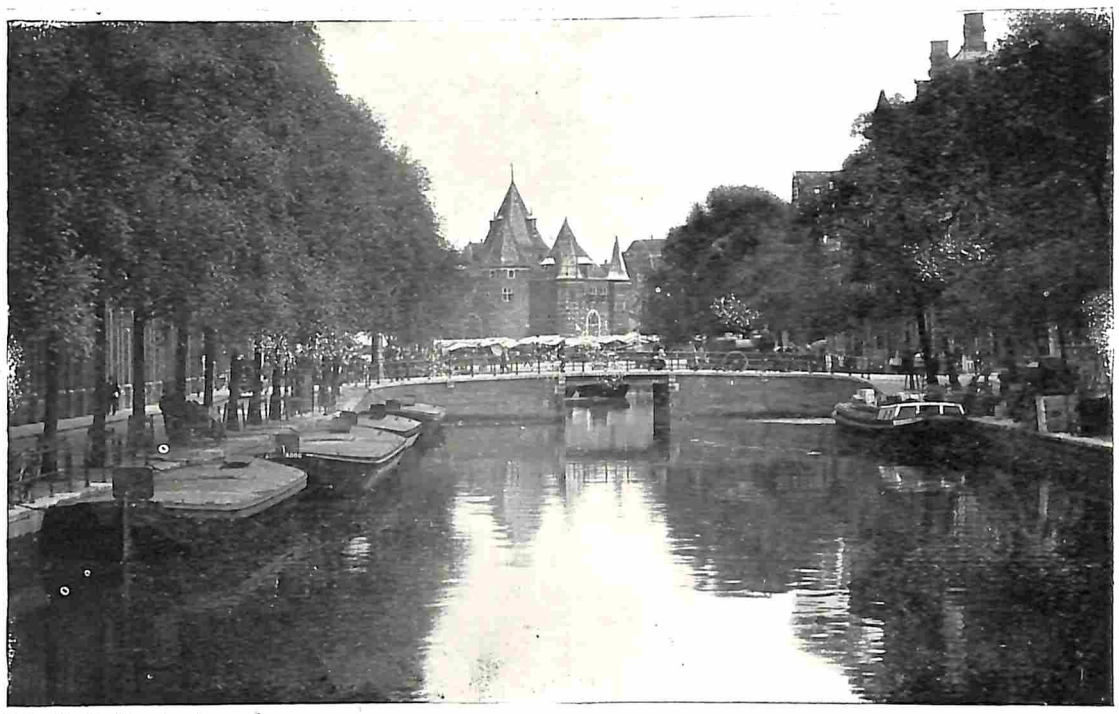

Foto C. J. Steenbergh

GEZICHT OP NIEUWMARKT EN WAAG TE AMSTERDAM

EEN HARDE LEERSCHOOL

6) DOOR F. ST. MARS

MISSCHIEN zagen zij hem op datzelfde oogenblik. Dat weet ik niet. In ieder geval stiet één van de drie onmiddellijk een lang, luid snuivend geluid uit, daarop volgde een rumoer van brekende takken, nog meer en toen — chaos. Oogenblikkelijk staakten de honden hun voortsluipende beweging, die zij wisten dat nu geen nut meer had en vloog de heele troep bliksemsnel vooruit. Reeds bij den eersten aanval werd een ree omringd en overweldigd door een gedeelte van den troep, terwijl een ander gedeelte voortrende, een ander wijfje achterna. ✕ Maar ons jong wist daar niets van. Hij wist van opgewondenheid nauwelijks wat hij deed en hij draafde maar door, zonder aan iets anders te denken dan aan het jachtvermaak; steeds volgde hij den witten staart van den troepleider en vader dien hij niet kende, ofschoon zijn moeder hem daaromtrent had kunnen inlichten. En steeds bleef die witte staart voor hem uitdraven, steeds verder en verder en zoo vlug, dat onze jonge vriend de grootste moeite had hem bij te houden. Hij moet inderdaad een bizonder mooi exemplaar van zijn soort zijn geweest om het — al was het maar een minuut lang — vol te houden bij het gedeelte van den troep, dat hij volgde. ✕ Zij volgden het spoor van den ouden waterbok, die aan het hoofd van het troepje had gestaan. ✕ Het is overbodig die jacht en détail te beschrijven; of hoe, als het hert probeerde, in kleine cirkels het water te bereiken, een deel der honden hem voortdurend den weg afsneed; hoe de troep in ploegen joeg, waarbij de dieren, die vermoeid waren, gingen uitrusten en andere hun plaatsen kwamen innemen; hoe onze jonge jager zich bij één dier troepen bevond voor hij het zelf wist; hoe hij zag, dat het oude hert, verzwakt door bloedverlies door de vele wreede beten, hem van achteren aangebracht, zich plotseling omdraaide en zich schrap zette tegen een boomstam; en hoe, bijna voor onze vriend kon uitwijken, het hert door den hondentroep was heengedrongen, waarbij het den dichtstbijzijnden hond op zijn lange, gebogen, zwarte horens had gespietst en hem met zooveel kracht tegen onzen vriend had aangeslingerd, dat ze beiden, de stervende en de ongewonde, hals over kop over elkaar heen waren gerold. ✕ Toen de jonge hond weer overeind krabbelde, was het hert vijf honderd el verder overmeesterd en gedood, na nog een hond te hebben afgemaakt; en de gruwelijke verzamelkreet der wilde honden, het onmiskenbare: „Koe! koe! koe! koe! koe! koe! koe! koe! koe! koe!" klonk van alle kanten op. ✕ De jonge hond sprong weg, zonder op zijn doodelijk gewonden makker te letten en kwam nog op tijd aan om zich met de andere op de antilope te werpen, groote stukken vleesch van haar lijf te scheuren en die te verslinden alsof hij uitgehongerd was ✕ Maar juist toen, of even later, hield de een na den ander — ten slotte allemaal die op den verzamelkreet waren toegesneld en zich aan het lichaam verzadigden — op met vreten, plotseling en, voor zoover hij zien kon, zonder reden. Alle koppen gingen omhoog en alle groote ooren werden één kant uit gestoken. Terzelfdertijd begon een eigenaardig gebrabbel, onbeschrijfelijk, maar beslist griezelig. ✕ Onze jonge hond keek en zag, dat zijn makkers van het doode lichaam weggingen en zich verzamelden en allemaal naar rechts keken, luid brommend. Zóó voortdurend keken zij daarheen, dat hij hun voorbeeld volgde en verstijfde. ✕ Voor het eerst in zijn leven zag hij een blanke ✕ Juist op dat oogenblik liep zijn vader, de oude donker gekleurde hond, dwars voor hem langs en tegelijkertijd flikkerde een kleine vuurstraal in de handen van den man. Er volgde een helder, scherp, klappend geluid dat hem een tik op zijn hart scheen te geven en de oude hond, trillend over heel zijn lichaam, zonk op de plaats zelve ineen. ✕ Men kan met het moderne repeteergeweer heel vlug na elkaar schieten en er werd heel vlug mee geschoten; maar onze jonge wilde hond bleef er niet naar kijken. Zonder zich te schamen vluchtte hij weg, trillend van angst, met het knallen der schoten in zijn ooren, terwijl overal om hem heen wilde honden in hun doodsstrijd omrolden of rondwaggelden. Maar wellicht het ergste van alles was, dat geen hunner eenig geluid gaf. Vijf honden werden gedood, maar niet een van alle jankte zelfs. ✕ En hiermee was de opvoeding van onzen hond zoowat afgeloopen, naar ik meen en is mijn verhaal geëindigd. Ik heb hem tenminste niet meer terug gezien, omdat, zooals ik u reeds verteld heb, de troep nooit op één plaats blijft en ons jong duizend vierkante mijlen moet beloopen voor hij weer terugkeert tot de plaats waar hij geboren is.